

20 anys de la revista *Drassana*

**Quan feia gairebé
60 anys que el Museu
Marítim de Barcelona
havia obert les seves
portes, i després de
moltes exposicions
i llibres, l'any 1988
va aparèixer, per
primer cop i**

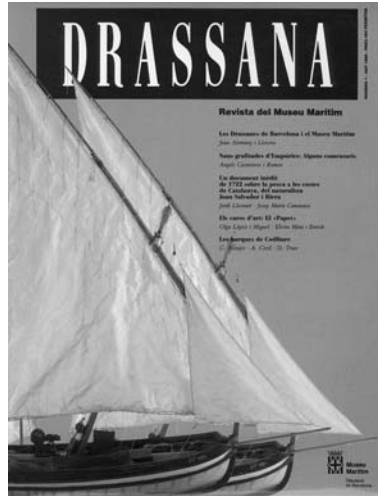
**amb força expectació,
la seva revista.
Aquest article ens
convida a recórrer
i recordar aquests
20 anys d'existència
de la *Drassana* que
enguany celebrem.**

Quan l'any 1988 va sortir per primera vegada a la llum la revista *Drassana*, publicada pel Museu Marítim de Barcelona, aquesta institució tenia gairebé seixanta anys de vida. Feia molt que havia començat la seva vida a la planta baixa del Institut Nàutic de la Mediterrània, al Pla del Palau. Hi havien passat diferents directors i tècnics de totes les categories, s'havien fet exposicions, s'havien publicat llibres i s'havia preservat un important patrimoni, però el museu mai no havia comptat amb una revista. Aquest és un dels motius pels quals aquesta va ser rebuda amb molt d'interès.

Però el que representava aquell número 1 anava molt més enllà. Era la presentació pública de una nova època per al museu, la materialització de l'aposta ferma que feia la Diputació de Barcelona per impulsar un nou museu per a uns nous temps. En aquells anys s'havia redactat un pla director per a les Reials Drassanes i un projecte museogràfic per al Museu Marítim de Barcelona, dos documents que unien reflexió sobre el present i propostes de futur. El conjunt arquitectònic de les Drassanes i el seu contingut, el museu, havien d'esdevenir quelcom més que continent i contingut: havien de ser l'equipament cultural clau per explicar i comprendre el passat marítim de Catalunya. En definitiva, eren anys de transició, en què es combinava el final d'un període amb els canvis polítics i administratius de la democràcia recuperada. La publicació d'una revista, abans inexistente, era una oportunitat per presentar les inquietuds de la nova direcció del museu i la seva voluntat de jugar un paper important en el conjunt de les institucions culturals del país.

El primer número va ser publicat l'any 1988 amb un format de 27,5 x 21 cm i amb disseny de Tere Moral. Per raons diverses no va tenir continuïtat. Van ser necessaris sis anys i un canvi de filosofia perquè la revista tingués un nou impuls. Coincidia aquesta segona època de la re-

vista amb la constitució del Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona, l'any 1993, per part de la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona i l'Autoritat Portuària de Barcelona. Les expectatives que s'obrien convidaven a posar en marxa novament la revista del museu. Com es deia en la seva presentació, signada pel llavors alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, «la revista *Drassana* torna a aparèixer amb la mateixa voluntat que va néixer: constituir un mitjà per a la circulació d'idees i informacions sobre el món de la mar, amb un tractament alhora científic i divulgatiu.

Drassana serà, també, un vehicle per a la difusió de les activitats del Museu Marítim de Barcelona». Aquesta segona època, entre 1994 i 1999, comprèn els números 2 al 8. El format era semblant (29,5 x 21 cm), amb un disseny de Jordi Palli, que incorporava a la seva portada el color blau institucional.

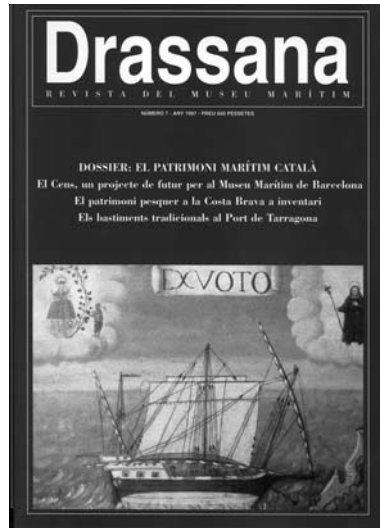
Després d'una nova pausa de dos anys, la revista va encetar tercera època l'any 2001, començant pel número 9 fins a arribar al número 16 que teniu a les mans. En aquesta tercera època, l'edició té un disseny totalment nou i trencador, amb un format més petit (25 x 21 cm) i disseny de l'Estudi Mestres. En la seva presentació es declarava que «*Drassana* s'insereix de ple en una de les línies estratègiques del Museu Marítim de Barcelona, que és la comunicació, l'eina que facilita el coneixement i l'intercanvi amb el públic que forma part de la institució».

La revista *Drassana* segueix un dels possibles models de revista de museu. Es va optar per una revista que combinava informació sobre el mateix museu amb molts articles de contingut científic. No és només un recull de treballs de recerca, ni tampoc no és un butlletí viu amb notícies sobre el museu i les seves activitats. És una solució mixta, que en tot cas té molt present a qui va adreçada i quins són els seus lectors. I també és una targeta de presentació de la institució, i tant el seu disseny acurat

com els seus continguts transmeten una certa imatge del museu. Actualment la revista *Drassana* representa un dels nostres principals vehicles de foment i difusió de la recerca, emmarcat per l'Observatori Permanent d'Història i Cultura Marítima de la Mediterrània, de recent creació. Pel que fa a la seva distribució, tot i que la revista va tenir subscriptors durant els primers anys, actualment es pot adquirir a la botiga del museu i se'n fa una gran difusió a través de l'intercanvi de publicacions i de la seva tramesa a biblioteques, arxius i institucions diverses.

L'estructura de la revista s'articula al voltant de diferents seccions que han anat variant al llarg dels anys. Cal destacar, per exemple, la inclusió, a partir del número 2, d'un dossier monogràfic on es recullen aportacions que comparteixen un mateix eix temàtic. En la tercera època especialment, a partir del número 9, s'hi van afegir noves seccions, amb una estructura que permetia organitzar millor la informació sobre el museu mateix; és el cas de seccions com ara «Els nostres projectes», «Noves adquisicions» o «Àlbum de fotos».

La revista *Drassana* ha comptat sempre amb un consell de redacció i amb un consell assessor en els quals es poden trobar noms clau en la recerca i la difusió en el camp de la història i la cultura marítimes. De fet, la lectura dels noms dels autors que recull l'índex dels números publicats fins ara mostra que les seves pàgines han estat obertes als millors especialistes del país i a d'altres de l'estranger. A través de les pàgines de la revista es poden copsar els canvis i avenços que s'han

produït en la historiografia més recent sobre el nostre passat marítim, i naturalment queda el repte de mantenir la revista com una publicació de referència en el sector.

Des de la primavera del 2008, la revista *Drassana* forma part del dipòsit cooperatiu RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert), projecte gestionat pel Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya. A partir d'ara, tots els articles publicats a la revista durant aquests vint anys es podran consultar a la pàgina <http://www.raco.cat/index.php/Drassana>. D'aquesta manera, s'aconsegueix difondre els seus continguts a través de la xarxa, amb la qual cosa es fa accessible la revista a tothom i, alhora, es preserva per al futur. Ara per ara es poden consultar els números 9 al 15, i properament es digitalitzaran els primers vuit números. RACO

Finalment, cal dir que recollir el nom de tots aquells que han fet possible la revista durant aquests vint anys, sigui com a autors d'articles, dissenyadors, redactors, correctors, etc., és tan difícil com arriscat. Qualsevol omissió seria trista i injusta. El més correcte és aprofitar aquesta avinentesa per agrair la col·laboració a tot aquells que fan possible que la revista *Drassana* sigui el que ara és, i encoratjar els investigadors que uti-

lizin la revista com a vehicle de difusió de les seves recerques, i els lectors a seguir donat una bona acollida a la *Drassana* en el futur.

■ **DRASSANA 1 (1988)**

- *Presentació*, Manuel Royes
- *Les Drassanes de Barcelona i el Museu Marítim*, Joan Alemany
- *Les naus grafitades d'Empúries: alguns comentaris*, Àngels Casanovas
- *Un document inèdit de 1722 sobre la pesca a les costes de Catalunya del naturalista català Joan Salvador i Riera*, Jordi Lleonart i Josep M. Camarasa
- *Les barques de Cotlliure*, Clovis Aloujes, Daniel Trux i André Civit
- *La Santa Espina*, Vicente García Delgado
- *Els caros d'art: el Papet*, Olga López i Elvira Mata

■ **DRASSANA 2 (1994)**

- *Els pescadors de Tossa de Mar: entre les constriccions naturals i la supeditació econòmica*, Carles Siches i Cuadra
- *L'activitat dels corallers catalans en el litoral africà al segle XIX: Algèria, Marroc i Cap Verd*, Eloy Martín Corrales
- *La barca de panescalm de Jaume Pertegàs: un estudi de construcció naval*, Eduardo José Rodríguez Martínez i Francesc Xavier Teruelo de Luís
- *La indústria de la construcció naval catalana (1750-1850): una visió a llarg termini*, Josep Maria Delgado i Ribas
- *La problemàtica de la construcció de «vapors» en el segle XIX*, Santiago Riera i Tuèbols

■ **DRASSANA 3 (1995)**

- *Les Drassanes Reials de Barcelona a la baixa edat mitjana*, Antoni Riera i Melis
  - *Les platges de Barcelona: una descoberta recent*, Antoni Falcón i Vernis
  - *Les condicions portuàries de Tarraco*, Arcadi Abelló Riley i Jaume Massó Carballido
  - *Apunts sobre la problemàtica del port medieval de València*, Andreu Diaz Borràs, Anacleto Pons i Pons i Just Serna Alonso
- Mercats i mercaderies en el comerç exterior mallorquí del segle XVIII*, Carles Manera i Erbina

- *Les transformacions del port de Barcelona en una etapa decisiva: del projecte Rafo (1859) a la Primera Guerra Mundial (1914)*, Joan Alemany Llovera

■ **DRASSANA 4 (1995)**

- *La restauració de la rèplica de la Galera Reial*, Fernando Gómez, Teresa Sala i Carme Vázquez
- *La Sociedad Española de Salvamento de Náufragos: un altre punt de vista sobre la nostra història marítima*, Enric Garcia
- *L'explotació forestal al Pallars durant el segle XVIII: els raïers*, Ezequiel Giménez Rodríguez
- *El Port de Barcelona: present i futur*, Ramon Llaca
- *La transformació urbanística del Port Vell*, Rafael Cáceres
- *El Port Vell: un nou port per a la ciutat*, José Pablo Rodríguez Marín

■ **DRASSANA 5 (1996)**

- *Història d'un conveni*, Josep Pujadas i Pere M. Comas
- *Una aventura cultural*, Luis García de Blas
- *El Pla director de les Drassanes de Barcelona i els projectes*, Robert i Esteve Terrades
- *La remodelació del Museu Marítim de Barcelona*, Elvira Mata i Enrich i Olga López Miguel
- *«La Gran Aventura del Mar»: un recorregut per la història de la navegació a Catalunya*, Elvira Mata i Enrich i Olga López Miguel
- *L'aventura de l'Aventura: com es va fer «La Gran Aventura del Mar»*, Ramon Bigas
- *Catalunya i ultramar: poder i negoci a les colònies espanyoles, 1750-1914. La història catalana en clau colonial*, César Yáñez
- *Aproximació a una museogràfica crítica*, Enric Franch

■ **DRASSANA 6 (1996)**

- *El Museu Naval del Institut Nàutic de la Mediterrània*, Enric Garcia Domingo
- *El Port de Barcelona i la preocupació pel medi ambient*, Jordi Vila

- *Descripció històrica de la Sociedad Española de Salvamento de Náufragos*, Antoni Rodríguez Fernández
- *Tot recordant Joan Monjo i Pons en el 120 aniversari de l'Escola Nàutica de Vilassar*, Agustí M. Vilà i Galí
- *Veritat i ficció en els aquaris*, Jordi Flos
- *Una reflexió arquitectònica sobre aquaris*, Robert i Esteve Terradas Muntañola
- *L'Aquàrium de Barcelona: un passeig pel fons del mar entretingut i divulgatiu*, Jordi Indiano

■ DRASSANA 7 (1997)

- *Un vaixell històric com a perllongació del Museu Marítim al Port de Barcelona*, Redacció
- *Descripció històrica de la Sociedad Española de Náufragos: l'arribada al segle xx (i II)*, Antoni Rodríguez Fernández
- *La Coca del Códice H3 de l'Arxiu Històric del Regne de Mallorca*, Javier Pastor Quijada
- *El cens de Patrimoni Marítim: un projecte de futur per al Museu Marítim de Barcelona*, Sílvia Dahl, Agnès Giner, Imma González, Maria Dolors Jurado i Olga López
- *El Patrimoni marítimopesquer de la Costa Brava a inventari*, Miquel Martí i Llambrich
- *La recuperació del patrimoni marítim al Port de Tarragona: els bastiments tradicionals*, Josep Lluís Savall

■ DRASSANA 8 (1999)

- *Reflexiones sobre geografía portuària*, Rosa Castejón
- *Almadraves, tonaires, tonyineres i tonyinaires*, Nicolau S. Cañellas Serrano
- *Activitats educatives en un museu a Suècia*, Brigita Stapf
- *L'experiència de l'enfocament antropològic i cultural per a la reconstrucció i presentació del patrimoni marítim*, Nenad Bobanac, Velimir Salamon i Josko Bozanic
- *La conservació de vaixells: realitats i reflexions*, Bard Kollveit
- *Museus marítims, l'arqueologia submarina i la conservació del patrimoni marítim*, Richard Holdsworth
- *AAMMB: tornant del passat*, Pau Ribé

■ DRASSANA 9 (2001)

- *L'Associació de Museus Marítims de la Mediterrània: una iniciativa al servei del nostre patrimoni marítim*, Olga López Miguel
- *Projecte Europeu Mediterrània: el patrimoni marítim com a vehicle de comunicació entre cultures*, Elvira Mata i Enrich
- *Projecte Mediterrània 2000-2004: exposicions per abordar la complexa realitat de la Mediterrània*, Roger Marcet i Barbé
- *Estudios de público, evaluación de exposiciones y programas y diseño de áreas expositivas en el Museu Marítim*, Mikel Asensio, Elena Pol i Marina Gomis
- *Projecte d'idees per a un pla museogràfic del Museu Marítim de Barcelona*, F. Xavier Hernández Cardona, Joan Santacana Mestre i Núria Serrat Antolí
- *El Llatzeret de Maó, una fortalesa sanitària*, Josep M. Vidal Hernández
- *El Patrimoni marítim flotant en la Llei del patrimoni cultural*, Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Assessoria Jurídica
- *La Ley de costas y el patrimonio monumental*, Manuel Nóvoa
- *Protecció del patrimoni marítim i legislació. Patrimoni marítim flotant i legislació marítima*, Juan Zamora Terrés i Àlex León Arias
- *El patrimonio subacuático desde el punto de vista legislativo*, Jaime Rodrigo de Larrucea
- *Arqueologia subaquàtica a Catalunya i legislació*, Xavier Nieto
- *La protecció del patrimoni marítim a Europa: els casos de França i Gran Bretanya*, Olga López Miguel i Enric Garcia Domingo
- *El Centre de Recursos Educatius del Mar del Museu Marítim de Barcelona: entendre el patrimoni sobre una base didàctica*
- *Obra pictòrica de Josep Niebla: el mar, mirall anímic*, Josep Niebla
- *Il Ricupero di waterfronts per usi culturali: ancora sul waterfront*, Rinio Bruttomesso
- *Exposició «L'Ebre, camí d'aigua»: les sinergies d'un gran riu*, Jusèp Boya i Àlex Farnós

- *Exposició «De l'Ebre a la mar»: una mirada a un passat idíl·lic*, Fundació Caixa Tarragona.
- *Le Musée National Français de la Marine : un grand musée des marines et de l'aventure maritime*, Georges Prud'homme

■ **DRASSANA 10 (2002)**

- *El Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa*, Eulàlia Morral i Sílvia Saladrigas
- *El Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques (MAE) de l'Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona*, Montserrat Álvarez-Massó
- *El Centre de Documentació Marítima del Museu Marítim de Barcelona*, Olga López Miguel
- *El futur dels centres de documentació*, Ramon Alberch i Fugueras
- *El Servei de Documentació d'Història Local de Catalunya de la Universitat Autònoma de Barcelona*, Maribel Cuadrado Benítez
- *El vaixell-escola President Macià (1929-1941)*, Francesca López Borràs, Francesc Lleal i Galceran i Enric Garcia Domingo
- *Tailored instruments for traditional ship operation*, Hendrik Boland
- *From research to operation*, Dr. Boye Meyer-Friese
- *The classification & recording of the floating maritime heritage in the United Kingdom*, Stephen Riley
- *Historic and significant ships and boats: preservation versus use*, John Kearon
- *The other benefits of traditional operations*, David Morgan TD
- *El nou Museu Marítim de Barcelona, un museu per al tercer mil·lenni*, Roger Marcet
- *Reading Museum Service: The Museum's Schools Loan Service*, Gail Sutton
- *Chest Out!*, David Pearson
- *El Seminari Permanent de Museus i Educació*, Mireia Mayolas Créixams
- *Exposició «La Confraria de Pescadors de Barcelona. Record Visual»*, Sílvia Dahl Termens
- *Exposició «La Mar de Museus»*, Pep Savall Rom

- *El Museo Marítimo del Cantábrico*, José Luis Casado Soto
- *Museu Municipal de Nàutica del Masnou*, Cristina Espuga
- *Museu del Port de Tarragona*, Mercè Toldrà Dalmau

■ **DRASSANA 11 (2003)**

- *El tresor del Museu Marítim de Barcelona*, Víctor Mata i Marià Hispano
- *Le patrimoine nord-catalan et roussillonnais*, Samuel Vilevieille
- *Les Drassanes Reials de Barcelona a la baixa edat mitjana*, Dr. Albert Estrada
- *La Drassana i la gestió de la façana marítima de Barcelona*, Albert Cubeles i Ferran Puig
- *Equipament sanitari de l'armada de la ciutat de Barcelona contra el cors capitanejada per Jaume Bertran (1454)*, Víctor Mata i Xavier Sorní
- *Noves aportacions de l'arqueologia a la història de les Drassanes Reials de Barcelona*, Daria Calpena
- *De drassanes i drassaners: Eloi Navel (+1457), un drassaner lletraferit*, J. Antoni Iglesias
- *El buque escuela Baleares*, Alejandro Anca
- *Museu de la Pesca de Palamós*, Miquel Martí

■ **DRASSANA 12 (2004)**

- *El Departament de Restauració i Conservació Preventiva del Museu Marítim de Barcelona*, Fernando Gómez, Teresa Sala, Carme Vázquez i Cristina Latorre
- *La Academia de Matemáticas de Barcelona: el legado de los ingenieros militares*, Manuel Nóvoa Rodríguez
- *Morir d'èxit?: la transformació del paisatge litoral de la costa catalana*, Carolina Martí
- *La Plana de l'Alt Empordà: un paisatge del litoral català que cal protegir*, Sergi Cuadrado, Antoni Durà, Helena Estalella i Françoise Breton
- *Patrimoine et paysages du littoral*, Françoise Péron
- *La protection du littoral en France*, Fabrice Bernard
- *La fortificación de Barcelona a mediados el siglo XVI: el baluarte de las Atarazanas y la Puerta de Mar de Giovan Battista Calvi*, Damià Martínez

■ *El vaixell medieval de Culip vi: la construcció d'un model hipotètic*, Marcel Pujol i Lluís Rovira

■ **DRASSANA 13 (2005)**

■ *Les activitats al Museu Marítim de Barcelona: exhibir i explicar*, Olga López Miguel, Mireia Mayolas Creixams i Enric Garcia Domingo

■ *La Casa Masiques (1890-2005): apunts per a una història d'empresa*, Enric Garcia Domingo

■ *Communication at sea. Do you read me?*, Boye Meyer-Friese

■ *Salvador Miquel (1900-1983): la societat civil darrere d'un projecte de museu marítim*, Enric Garcia Domingo

■ *El patrimoni marítim i els museus de Catalunya*, Miquel Martí i Llambrich

■ *The Hanseatic Cog of Bremen AD 1380*, Detlev Ellmers

■ *El Triunfante: apunts sobre un navili enfonsat al Golf de Roses*, Pablo de la Fuente

■ *El llaüt quillat Sant Ramon: recuperació i restauració d'una embarcació clàssica*, Associació Bricbarca

■ **DRASSANA 14 (2006)**

■ *El Museu Marítim de Barcelona i la cooperació internacional: projectant la Mediterrània al món*, Elvira Mata Enrich

■ *Construcció i primer viatge d'una nau*, Agustí M. Vilà i Galí

■ *L'oceanografia a Espanya: ressenya històrica*, Emma Potí Jové

■ *El Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals (CMIMA)*, Jordi Salat

■ *El vaixell oceanogràfic Garcia del Cid*, Enric Garcia i Arturo Castelló

■ *José Ricart i Giral (1847-1930): una vida dedicada a la cultura marítima*, Javier Moreno Rico

■ *La terminologia de construcció naval i el seu origen: mediterrani - atlàntic*, Marcel Pujol i Hamelink

■ *Un nou projecte de «la Mar de Museus»: el Museu del Mar de Lloret*, Laura Bertran Fontserè

■ *Revalorant el passat patrimonial: la recuperació de la façana marítima de Sant Pol*, Associació A Tot Drap

■ *Galata Museo del Mare: un modello moderno e innovativo al Porto Antico di Genova*, Pierangelo Campodonico

■ **DRASSANA 15 (2007)**

■ *Les publicacions del MMB*, Roger Marcet

■ *Piú Preziosa dell'oro*, Ferruccio Dendena

■ *La recerca al MMB*, Enric Garcia

■ *Espais urbans de la gent de mar: Barcelona segles XIV a XVIII*, Albert Garcia Espuche

■ *Les dotacions dels vaixells de l'armada de 1354: motivacions, context social i costos humans*, Mario Orsi

■ *La sociedad Nuevo Vulcano, la Armada y los orígenes de la navegación de vapor en España 1834-1855*, Carlos Alfaro

■ *Historie maritime ou historie sociale? L'approche des gens de mer*, Alain Cabantous

■ *Un fons d'empresa: Dahl Barcelona Agència Marítima S.L.*, Sílvia Dahl i Enric Garcia

■ *Los fauques de Capçana y su supervivencia en la era liberal*, Juanjo Romero i Detlev Ellmers

■ *El motor Solesan*, Josep Sastre

■ *El doctor Carles Bas, un puntal dins l'oceanografia*

■ *Restauració d'una embarcació de regates de la classe Dragon*, Enric Garcia

■ *La musealització de les restes de l'embarcació del segle XVI Sorres X de Castelldefels*, Roger Marcet

■ *Kuca o Batani - Casa della Batana*, Dragana Lucija

■ *El Museu de l'Anxova i de la Sal*, Lurdes Boix

